

FËMIJËRIA DHE RINIA E SHOTË GALICËS

Në vitet e fundit të shekullit të tetëmbëdhjetë dhe kur shekulli i ri po fillonte të hynte në binarët e historisë, populli shqiptar anekënd tokave të veta bënte kryengritje gjithëpopullore për liri e pavarësi. Si në Kosovë ashtu edhe në Shqipëri, nënat shqiptare rritën bijtë dhe bijat e tyre, duke iu kënduar këngë trimërie dhe duke i mëkuar me taban kombëtar. Në fshatin Radishevë, në familjen e Halil Sejdisë, me krisma pushkësh u njoftua lindja e fëmijës së shtatë, kur pas gjashtë djemve u lindi vajza e vetme. Dhe, kjo ishte diç e veçantë për radishevasit, meqë lindjet e vajzave nuk priteshin me krisma pushkësh, por ajo e kësaj vajze ishte gëzim i madh. Vajzën e posalindur e pagëzuan me emrin Qerime, që më vonë në histori do të njihet me emrin “SHOTË” nga shkaku se si fëmijë ishte trup-shkurtër e topolake.

Shotë Galica u lind më 1895 në Radishevë të Drenicës dhe jetoi deri në vitin 1927, kur vdiq në Dervent të Shqipërisë, në një varfëri të thellë, e injoruar nga pushteti i atëhershëm shqiptar. Në shikim të parë, e tërë kjo ishte një segment i shkurtër në dimensionin kohë, por ishte edhe më e shkurtër në hapësirën jetësore të një gruaje luftëtare, e cila bëri shumë për atdheun e robëruar. Sado e shkurtër, kjo pjesë e jetës së saj u

ngjyros shumë me dhembje e dramë. Derisa shoqet e saja bënin një jetë krejt tjetërfare, Shota e re do t'i nënshtrohej entuziazmit të shpirtit kryengritës që nuk duronte dot prangat e robërisë shekullore. Shpirti i saj i trazuar nga padrejtësitë e shumta që bëheshin mbi popullin e saj e shtynte drejt majave të idealeve më fisnike, por herët përjeton zhgënjime të hidhura që mbeten dëshmi në histori. Përherë buzë greminës, me rrezikun ajo çoi jetë binjake. Fëmijëria e saj, shikuar në vija të përgjithësuar, nuk dallon shumë nga fëmijëria e shoqeve të saja. U rrit në skamje e varfëri, por e rrethuar me dashuri të madhe nga rrethi familjar. Babai Halili jo që nuk do ta veçonte nga fëmijët e tjerë djem, por në momente të caktuara Shotën e re madje e privilegjonte nga vëllezërit e saj. Me kalimin e viteve Halil Radisheva e merrte më vete dhe pa as më të voglën drojë e futi në odën e burrave ku mblidheshin dhe këmbenin mendime burrat më të nderuar e më të mençur të fshatit dhe ku shtruar bisedonin për robërinë dhe zullumet serbe që bëheshin në atë kohë. Shpesh ndodhte që Shota me atë zërin e ëmbël t'ia thonte këngës me çifteli dhe që tek të pranishmit të shkaktonte befasi edhe më të madhe. Këngët kreshnike dhe të trimërisë i këndonte me një afsh të veçantë. Rast i rrallë ishte për femrën që të futej në odën e burrave, por mbase mu kjo ndikoi që ajo si e re të brumoset me dashuri ndaj atdheut dhe me urrejtje të papërshtatshme ndaj okupuesit. Në ndeja, në oda dhe duke ruajtur bagëtinë Shota shumë rrallë ose fare pak kishte veshur dimi, siç vepronin gocat e tjera të fshatit. Me plisin e

bardhë në kokë dhe me tirqit e zinj e me gajtana ajo e ndjente veten më të sigurt dhe më të barabartë me vëllezërit dhe me të tjerët. Kushdo që e njihte ndaj saj ndjente respektin që ajo e impononte me fisnikërinë, urtësinë dhe mirësjelljen e saj të pashoqe.

Shota ishte një vajzë e pashkolluar, por martesë për qejfin e të tjerëve tek ajo do të nxiste një ndjenjë rebelimi. Muajt kalonin e ndërkohë Azemi ishte arratisur nga burgu. Me ndihmën e kunatës, Mihanës, në qershor të vitit 1915 ajo iku dhe u martua me Azem Galicën. Me martesën e re Shota fillon një etapë të re të jetës nusërore, me plot beteja e sakrifica. Xhandarët serbë zbulojnë ikjen e Azemit nga burgu dhe ndërmarrin një ekspeditë ndëshkuese nëpër fshatrat e Drenicës. Qëllimi dihej- arrestimi i sërishëm i Azem Bejtës. Xhandamrëria e ushtria serbe me armatim të rëndë rrethojnë fshatin, ndërsa shtëpinë e Azemit e sulmojnë ca xhandarë, duke menduar se kapja e Azemit do të jetë një punë e lehtë. Mirëpo, u gabuan. Nga dritaret e kullës u dëgjuan krismat e para. Azemi e Shota, si dy luftëtarë të regjur, qëllonin mbi xhandarët. Nënë Sherifja në këtë përleshje tregoi heroizëm të rrallë, duke i ndihmuar me fyshekë dhe duke i përkrahur e nxitur në qëndresën për mbrojtjen e shtëpisë dhe të fshatit. Pa ndërprerë i furnizonte me fyshekë, sa shkonte në një dritare vraponte te tjetra. Pas ca orë luftimi xhandarët filluan të tërhiqen, duke i marrë të vrrarët dhe të plagosurit e tyre. Për Shotën kjo përleshje ishte takimi i parë me forcat serbe, e që në jetën e saj nuk do të jetë edhe i fundit. Që nga kjo përleshjeje për të

pushka do të bëhet pjesë e pandashme e trupit. Qëndrimi i mëtejshëm në fshat për Azemin do të jetë i rrezikshëm ngase ekzistonte mundësia që ekspeditat serbe të ktheheshin sërish. Po ky rrezik i kërcënohej edhe nuses Shotë. Nënë Sherifja, duke i parë dilemat e të birit për të marrë Shotën më vete, në mënyrë kategorike kërkoi që me të të nisej edhe nusja. Vetvetiu shtrohet pyetja, pse nëna e Azemit veproi kështu. Nga shpirtmadhësia apo më shumë nga dashuria që ndjente për nusen e re? Ajo ishte e vetëdijshme për fjalët që do të qarkullonin në fshat për daljen e Shotës në mal, por nuk e lodhte kokën ngase Azemi ishte biri i vetëm i saj dhe nuk donte të rëndonte gjendjen e tij, që qëndrimi i Shotës, apo edhe i Azemit, të jetë shkak për bastisje, për sulme e vrasje të reja në fshat. Nënë Sherifja edhe njëherë dëshmoi se sa e mençur e trime ishte. Mirësjellja e saj ishte shumë domethënëse për të kuptuar mërzinë e saj për të birin, shqetësimet e kohës dhe të jetës së nënave shqiptare dhe gjithsesi ndikimin e ngjarjeve të stuhishme që vërshonin Kosovën. Në këto rrethana robërie plagët e atdheut do të zgjerohen, vuajtjet do të thellohen me një ritëm të paparë, ndërsa pezmi tek masat e gjera popullore po i afrohej pikës së vlimit. Madje çdo heshtje dhe çdo veprim në atë kohë të linte përshtypjen e thellë të pasigurisë të okupuesit. Andaj, mund të përfundohet se nënë Sherifja ishte ajo që pati ndikim vendimtar për daljen e Shotës në mal. Pa e pyetur askë, ajo nga arka nxori një palë rroba burrash, ia dha Shotës, duke i uruar në ndarje rrugë të mbarë dhe *“të priftë pushka, o trimëreshë e nënës”*. Qysh atëherë,

lufta për liri u bë jetë e Shotës. Pa hezituat ajo kapi pushkën dhe hyri në vallen e luftës së gjatë, të ashpër dhe të pamëshirshme, ku dominonin vetëm rregullat e forcës.

Për të mos qendruar duarkryq ndaj sulmeve barbare të okupuesve të ndryshëm Shotën e nxitën në radhë të parë traditat e lashta në luftëra për lirinë e vendit, kulti për nderin e familjes dhe shpirti i lartë i vetësakrificës, virtyte këto të vëna në dukje nga çdo njohës i mirë i traditës së popullit shqiptar. Në këtë kontekst ajo nuk përfilli ligjet kundër pushtuesve serbë, austro-hungarezë e bullgarë. Mori pjesë në mbi 40 aksione të rëndësishme luftarake kundër armikut. Kundërshtoi ashpër politikën e dhunës e të terrorit të regjimit shovinist të Beogradit ndaj popullit shqiptar. Kundërshtoi shpërnguljen e shqiptarëve nga trojet e tyre. Më 1919 Shota mori pjesë aktive në kryengritjen e Rrafshit të Dukagjinit. Më 1922-1923 me heroizëm luftoi për mbrojtjen e Zonës Neutrale të Junikut, e cila shërbente si bazë për kryengritjen e Kosovës e të Malësisë. Në korrik të vitit 1924 mori pjesë në mbrojtjen e Zonës së Lirë të Drenicës (Arbanisë së Vogël). Pas vdekjes së burrit të saj, Azem Bejtës, më 1924, ajo do ta vazhdojë ku e la ai, në krye të çetës së tij. Nga të gjitha këto që u thanë vlen të veçohet një aksion, që Shotë Galica e planifikoi dhe e realizoi vetë pa u konsultuar me Azemin.

Ishte verë e vitit 1920. Nëna e Azemit së bashku me anëtarët e tjerë të familjes nga viti 1915, prej se ishte zhvilluar aksioni i parë i Shotës me xhandarmërinë

serbe, nuk qëndruan në shtëpinë e tyre, por u vendosën nëpër fshatrat e Drenicës, te të afërmit dhe shokët e Azemit. Mllëfi i armikut sa vinte e shtoej. Pasi nuk mund të agjësonte Azemin dhe çetën e tij, ai vendosi t'ia zhdukte familjen. Më 1920 nënë Sherifja me anëtarët e tjerë të familjes ndodhej në Dubocë të Shaban Prebreza. Xhandarmëria e ushtria u ranë në gjurmë dhe një mëngjes të hershëm rrethuan shtëpinë, arrestuan nënë Sherifen me të bijën Mihanen (kuntë e Shotës), mbesat e saja dhe ca gra të tjera. Te vendi i quajtur "Rogat e Kërshit" që të gjitha i pushkatuan, përveç mbesës së Azemit - Rahimes shtatë vjeçe, e cila i shpëtoi vdekjes falë fatit. Lajmin për vrasjen e nënës dhe të anëtarëve të tjerë të familjes Azemi e përjetoi rëndë, ndërsa Shota ashtu e heshtur u betua se do të hakmerrej ndaj okupuesit. Masakrat e vitit 1920 ndaj grave e fëmijëve të Galicës ajo asesi nuk mund t'i hiqte nga mendja. Për shkak të kësaj ngjarjeje tërë atë vit e kaloi në ankth. Kishte marrë informata se pas tërë kësaj qëndronte "naçallniku" i Mitrovicës, prandaj kishte marrë vendimin ta likuidonte. Më 1921, me ndihmën e dy vëllezërve, Mehmetit e Sali Halilit, dhe ca të tjerëve, futën në shtëpinë e naçallnikut. Së bashku me gruan dhe një mysafire që kishte qëlluar aty rastësisht, Shota i ekzekuton vetë në periferi të Mitrovicës, duke iu thënë se këta plumba janë nga një shqiptarë dhe ju jepen për shkak të masakrave që keni bërë mbi gra e fëmijë shqiptarë, e sidomos për vrasjen e nënë Sherifes që e keni ekzekutuar me pesë anëtarë të tjerë të familjes. Kështu, Shota e mbajti fjalën e dhënë dhe pas aksionit

ishte shumë më e qetë dhe më e lumtur. Për këtë aksion Azemi nuk e qortoi ngase nisej nga parimi se *"fituesit nuk qortohen"*. Kjo ishte Shota, nusja e maleve, heroina e kombit dhe një martire e popullit. Kjo nuse në të vërtetë jetoi pak e shkurt, por bëri shumë për atdheun. Pak veta e jetuan jetën në mal e në luftë si ajo. Shotë Galica sikur e parandjente një fund tragjik, prandaj edhe u angazhua shumë për lirinë e popullit në një moshë të njomë, atëherë kur shumë moshatare të saj ardhmërinë e shihnin si në mjegull. Rinia e saj ishte e përjetshme, ngase edhe vdiq e re, një rini të tërë ia fali malit, popullit dhe atdheut- Kosovës e Shqipërisë, që aq shumë i deshi.

